

Ivan Matetić Ronjgov – osebnost jednoga zbornika

Igor Eterović

Zbornik *Ivan Matetić Ronjgov* izdaje Kulturno-prosvjetno društvo "Ivan Matetić Ronjgov"¹ povremeno od 1983., kada je izašao prvi broj. Drugi je broj nakon desetogodišnjega zastoja izašao tek 1993., otkad se njegovo izdavanje odvija u dojmliivu ritmu: 1994. treći broj, 1995. četvrti, 1996./1997. peti i, zasad posljednji, šesti 2002. godine. Glavni je urednik svih brojeva Vinko Tadejević, osim četvrtoga, čiji je glavni urednik David Kabalin.

Izvorno zamišljen kao temeljna izdavačka okosnica spomenutoga Društva, odnosno današnje Ustanove "Ivan Matetić Ronjgov", ovaj je Zbornik od samih početaka ukazivao na svojevrsnu, nazovimo je tako, "zborničku ekscentričnost", razlikujući se svojom naravi od svih sličnih lokalnih i regionalnih zbornika. Njegova je temeljna karakteristika bila tendencija valoriziranju života i rada našega poznatoga prikupljača narodnih pjesama i običaja, glazbenoga teoretičara i skladatelja Ivana Matetića (1880.–1960.), s nadimkom Ronjgov, te naglasak na sabiranju i izdavanju još neobjavljene građe dokumentarne vrijednosti. Međutim Zbornik je ujedno i svojevrsno glasilo o zbivanjima vezanima za rad institucije koja ga izdaje.²

Dojmljiva je činjenica da je u tek šest brojeva tiskano gotovo 3000 stranica, što znači u prosjeku gotovo 500 stranica po svakome broju!³ Zato neće biti moguće prikazati i ocijeniti svaki prilog, već će naglasak biti na generalnu osvrtu koji će pokušati ukazati na posebnosti ovoga Zbornika, koji je među našim regionalnim publikacijama istoga tipa zasigurno jedan od najosebujnijih i najoriginalnijih.⁴

*

Prvi je broj izašao 1983. kao rezultat višegodišnjega rada skupine entuzijasta na izgradnji Spomen-doma Ronjgi, koji su naposljetku 1978. osnovali instituciju oko koje će se okupljati i djelovati Kulturno-prosvjetno društvo "Ivan Matetić Ronjgov".⁵ Predgovor je

¹ Od 1995. Društvo nosi naziv Ustanova "Ivan Matetić Ronjgov".

² Usp. Tadejević, V., *Uvodna riječ*, Ivan Matetić Ronjgov, br. 1, 1983., str. 7–9.

³ Prvi broj ima 636, drugi 398, treći 416 [+ XXVIII stranica uvodnih studija i 34 stranice fotografija], četvrti 544, peti 382, a šesti 470 stranica. To je sveukupno 2908 stranica u samo šest brojeva!

⁴ Važno je još istaknuti kako će bibliografija Zbornika, objavljena također u ovome broju *Klepsidre*, poslužiti kao najbolja nadopuna ovoga prikaza, ali i kao izvrsno pomagalo u njegovu praćenju.

⁵ Društvo je osnovano 27. lipnja 1978., a u početku je brojilo 150 članova. Usp. *Izveštaj o radu Društva za 1978. godinu*, Ivan Matetić Ronjgov, br. 1, 1983., str. 590.

prvom broju napisao Jakov Sirotković, dok je autor *Uvodne riječi* glavni urednik Vinko Tadejević. Struktura je toga broja podijeljena na tri osnovna dijela.

Prvi dio, naslovljen *U povodu proslave 40. godišnjice sjedinjenja Istre, Rijeke i otoka s maticom zemljom*, donosi neke napise koji se odnose neposredno na susrete s Međunarodnom komisijom za razgraničenje u Istri, koja je ondje boravila od 15. do 24. ožujka 1946.

Glavni je dio onaj koji slijedi, pod naslovom *Prilozi za monografiju "Ivan Matetić Ronjgov"*, koji ima veliku znanstvenu vrijednost, a podijeljen je na nekoliko podsegmenata.

Nakon kratke biografsko-bibliografske crtice o Ivanu Matetiću⁶ najprije slijede prilozi Josipa Sokolića, Mire Klobasa, Slavka Zlatića, Vladimira Fajdetića, Dušana Prašelja, Davida Kabalina, Vinka Tadejevića i Vitomira Grpca, izloženi na Znanstvenome skupu o Ivanu Matetiću Ronjgovu, održanu 7. i 8. studenoga 1980. u Ronjgima⁷. Mnogi su od tih priloga popraćeni fotografijama, vrijednim faksimilima i notnim zapisima. U istome je bloku objavljena po prvi put *Poslanica prijateljima folklor*a Ivana Matetića s uvodnim komentarima, bilješkama i pogovorom Vinka Tadejevića, koja plijeni pozornost kao izvorni dokument pisan Matetićeovom rukom, dvije godine prije smrti, Vinku Tadejeviću.

Zatim slijede dva priloga sa skupa u Zagrebu također posvećena Ronjgovu, čiji su autori Wilhelm Hübner⁸ i Lovro Županović, a nakon toga ponovno su tiskane neke *Objavljene studije i članci Ivana Matetića Ronjgova*, kako donosi naslov⁹.

Blok u nastavku čini nekoliko pjesama posvećenih Ivanu Matetiću, a njihovi su autori Ante Dukić, Ljubo Pavešić, Daša¹⁰ Kabalin i Zoran Kompanjet.

Sljedeći je podsegment naslovljen *Neke objavljene studije o Ivanu Matetiću i istarsko-primorskoj muzici*, među kojima su prilog Ante Frlića, četiri priloga Nikole Hercigonje, dva priloga Antuna Dobronića, tri priloga Slavka Zlatića, dva priloga Milana Gortana, dva priloga Vladimira Fajdetića, dva priloga Josipa Ćikovića, zatim prilozi Đorđe Šaule, Vinka Bujana, Dušana Prašelja, Ive Jardasa, Ante Rubeše, Jagode Martinčević-Lipovčan, Ljube Pavešića i Andrije Bonifačića. Dok je većina tih priloga naprosto publicistika, prigodna ili memoarskoga karaktera, treba posebice istaknuti da ipak postoji i nekoliko studija stručna i znanstvena karaktera, kako nagovještava i sam naslov toga bloka. Antun Dobronić donosi stručno razmatranje *Prinos Istre hrvatskoj glasbi* te

⁶ Autor te crtice na dvije strane vjerojatno je Slavko Zlatić, ako ćemo suditi prema popisu referenata na kojemu je prvi imao uvodnu riječ upravo taj autor (usp. pretisak programa na str. 37), međutim to nije navedeno.

⁷ Ronjgi su rodno mjesto Ivana Matetića, gdje se ujedno nalazi i u njegovu čast uređen Spomen-dom, a smješteni su nedaleko Viškova (Sv. Mateja), sjeverozapadno od Rijeke.

⁸ Prilog je *Folklor u njemačkoj glazbi u usporedbi s djelom Ivana Matetića – Ronjgova* prevela s njemačkoga jezika prof. Truda Reich-Ribar iz Zagreba.

⁹ Neki od tih članaka ipak nisu objavljeni, što je naznačeno, ali su izvorno napisani za objavljivanje.

¹⁰ Pravo je ime autora David.

glazbenoteorijski prilog *Istarska ljestvica*. Posebice istaknuti treba glazbeno-etnografsku analizu *Narodno pjevanje na otoku Krku u sklopu muzike riječkog područja* Andrije Bonifačića, obogaćenu mnoštvom primjera (tekstova i notnih zapisa pojedinih pjesama) te stručni prilog *Ivan Matetić – Ronjgov i njegova suradnja sa učiteljstvom Istre i Hrvatskog primorja* Josipa Ćikovića, koji osvjetljava jedan zapostavljeni segment Matetićeve života i rada.

Neke ilustracije intimne sfere Matetićeve ličnosti rubrika je dokumentarne naravi, koja osim memoarskoga zapisa Dušana Prašelja o putovanju s njegovim profesorom Ivanom Matetićom po Istri i prigodna dopisa Tomislava Butorca o uspješnosti turneje u SAD-u, na kojoj je izvedena i Matetićeve tužbalice *Ćaće moj*, isključivo sadrži objavljena pisma Ivana Matetića mnogim ličnostima, od kojih su mnoga tiskana kao faksimili te plijene pozornost povjesničara kao autentični zapisi autorove osobnosti.

Interesantna su i dva članka posvećena sopilama Nikole Polića i Ivana Sokolića, objedinjeni u rubrici *Zapisi o sopilama*.

Posljednji, treći dio prvoga broja nosi naslov *Spomen dom Ronjgi* i u njemu je vidljiva ranije spomenuta uloga Zbornika: on je trebao biti ujedno i godišnjak Društva "Ivan Matetić Ronjgov"¹¹. Stoga u tome dijelu nalazimo izvornu građu vezanu za zbivanja oko osnutka Društva i neke njegove početne aktivnosti, što je izuzetno vrijedno kao dokument za iščitavanje njegove povijesti. Imamo li na umu da je Društvo osnovano mnogo ranije, kako smo već naznačili, tada – i s napomenom da su objavljeni samo odabrani prilozi – ne čudi činjenica da je taj dio zauzeo više od trećine prvoga broja.

Tako u prvome redu stoje izvješća i zapisnici kao temeljni dokumenti. Pod naslovom *Odbor za muzički folklor pri Prosvjetnoj skupštini kotara Rijeka* doneseni su zapisnik konstituirajućega sastanka Odbora te poziv Ivanu Matetiću za svečano uručenje magnetofona u Klubu kulturnih radnika u Rijeci. *Izvyještaj o radu Odbora za proslavu jubileja Ivana Matetića Ronjgova i izgradnju Spomen doma Ronjgi* Dušana Prašelja donosi sažetak osmogodišnjega rada Odbora (1969.–1977.), a nakon toga slijedi *Obrazloženje za osnivanje Kulturno-prosvjetnog društva Ronjgi*, o čijemu sadržaju dovoljno govori naslov. Osim tih je dokumenata tiskan i *Letak Odbora Fonda Ivana Matetića Ronjgova pri Kulturno-prosvjetnoj zajednici Rijeka*. Dokumente svojim razmišljanjima u memoarskim priložima nadopunjuju Daša Kabalin i Slobodan P. Novak, nakon čega se nalaze prilozi Slavka Zlatića, Renata

¹¹ Uz već spomenuti uvod V. Tadejevića, usp. uvodne napomene tomu dijelu prvoga Zbornika na str. 452.

Pernića i Mirka Božića u povodu otvaranja spomen-kuće, memorijalnoga muzeja u rodnoj kući Ivana Matetića.

Na spomenute se tekstove nadovezuje podrubrika *Spomen dom i izletišta Ronjgi*, na početku koje Dušan Prašelj u trima priložima donosi najosnovnije informacije o karakteru i izgradnji Spomen-doma te o djelatnosti Društva "Ivan Matetić Ronjgov". Svih je pet glavnih djelatnosti, koje spominje autor u posljednjem prilogu, detaljnije opisano u idućim priložima: *Večer pri Matetićevev ognjišću*, *Matetićevev dani*, *Proljeće u Ronjgima*, *Smotra pjevačkih zborova Zajednice općina Rijeka*, *Mantinjada va Ronjgima* i *Izdavačka djelatnost*. Svi ti prilozi svjedoče o bogatoj aktivnosti Društva.

Podrubrika *Proslava 100. godišnjice rođenja Ivana Matetića Ronjgova pod pokroviteljstvom JAZU* donosi nam *Uvodnu riječ Dušana Prašelja na konstituiranju Odbora za proslavu 100. god. rođenja Ivana Matetića Ronjgova* i *Program proslave*, obogaćen pretiscima novinskih izvješća, te izvješće o izvršenju programa proslave.

Prije samoga kraja prvoga Zbornika slijede *Godišnji izvještaji KPD "Ivan Matetić Ronjgov"*, za 1978., 1979./1980., 1981. i 1982. godinu.

Na kraju se donosi kratko izvješće o dobivanju i dodjeljivanju Nagrade Grada Rijeke KPD-u "Ivan Matetić Ronjgov" s pretiskanom diplomom.

*

Iako se na drugi broj Zbornika, izašao 1993., dugo čekalo, on je samo potvrdio činjenicu da je potrebno nekoliko godina kako bi se grupa početnih entuzijasta pretvorila u pravi znanstveno-stručni pogon. Naime taj je broj nesumnjivo nadišao prvi u smjeru stručnosti obrade pojedinih tema te je iz gotovo isključivo memoarskoga rada pojedinih autora (isključujući pritom tiskanu izvornu građu i dokumente) prerastao u dublju i sustavniju obradu pojedinih tema. *Riječ urednika* napisao je glavni urednik Vinko Tadejević, a nakon toga Miro Klobas donosi pregledan rad pod naslovom *Riječki skladatelji*. Strukturu nastavka Zbornika ponovno čine tri osnovna dijela.

Prvi, opsegom najveći i kvalitativno najvredniji dio nosi naslov *Pogovori*, a u njemu su koncentrirani brojni prilozi o mnogim istaknutim ličnostima s područja Hrvatskoga primorja. Većina je tih "pogovora" izrečena u Spomen-domu u Ronjgima u sklopu posebne aktivnosti KPD-a "Ivan Matetić Rongov" pod istim nazivom¹². Time je Društvo ozbiljno zagrabilo u

¹² Za primjer možemo navesti neke od tih "pogovora": u Spomen-domu Ronjgi održan je 27. V. 1984. *Pogovor o značenju i stvaralaštvu Matke Brajše – Rašana* u okviru III. *Matetićevev dana* (usp. bilj. u drugome Zborniku na str. 23), *Pogovor o Ivanu Jardasu, narodnom učitelju, piscu i etnografu* održan je 3. XI. 1985. (usp. bilj. u istome na str. 39) itd.

jedno sveobuhvatno istraživanje i izvan ličnosti Ivana Matetića te time zadalo neke bitne smjernice za daljnji rad.

Tako su o Matku Brajši – Rašanu svoje priloge dali Jelka Brajša, Mirjana Veljović i Dušan Prašelj. O Ivi Jardasu pišu Josip Sokolić, Lino Šepić, Josip Ćiković i Berto Lučić, a o Borisu Papandopulu pak Vinko Tadejević, Dušan Prašelj, Nikša Njirić i Lovro Županović te je objavljeno i jedno izlaganje samoga skladatelja B. Papandopula. O braći Bastian uvodnu riječ daje Vinko Tadejević, da bi se liku Mate Bastiana, odnosno njegovu urednikovanju u listu *Naša sloga* više posvetili Petar Strčić, Mirjana Strčić, Josip Ćiković, Radojica F. Barbalić i Dragutin Pavličević. Boris Vizintin uz Ivana Bastiana govori i o Franju Marotiju, a Tatjana Blažeković prezentira dio rukopisne ostavštine braće Bastian. O braći Nikoli, Janku i Milutinu Poliću obuhvatno ili o svakome pojedinačno govore Vinko Tadejević, Petar Strčić, Nedjeljko Fabrio, Dragomir Babić, Milan Crnković, Darko Gašparović, Katica Ivanišević, Lovorka Ruck, Magda Skračić i Ljubo Pavešić. Lovorka Ruck i Zoran Kompanjet pišu o Vjekoslavu Gržiniću, a Natko Devčić daje izlaganje na Pogovoru koji je posvećen njemu. Između svih tih priloga neki se uistinu ističu stručnošću, a istaknuti treba barem priloge *Ivan Jardas – istaknuti učitelj, etnograf i pisac za djecu* Josipa Ćikovića, *Mate Bastian kao književnik* Mirjane Strčić, *"Naša sloga" o školstvu Istre (1870-1879)*, *Mate Bastian i "Naša sloga" o bosansko-hercegovačkom ustanku i istočnom pitanju (1875-1878)* Dragutina Pavličevića, *Rukopisna ostavština braće Bastian u zagrebačkim arhivskim spremištima* Tatjane Blažeković, *Janko Polić Kamov – svjetski boem* Katice Ivanišević i *Stvaralaštvo Vjekoslava Gržinića* Lovorke Ruck.

Naslov *Obljetnice* nosi drugi dio, u kojemu Lujo Margetić podsjeća na pogibiju Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana, Darinko Munić na "Čitalnicu" u Kastvu, a Petar Strčić donosi prilog za povijest prvoga hrvatskoga tabora u Istri.

Treći i posljednji dio, *Iz rada Društva*, donosi neke od brojnih izvješća o desetogodišnjoj djelatnosti Društva "Ivan Matetić Ronjgov". Darinko Munić prigodno piše u vezi dodjele Nagrade Grada Rijeke za životno djelo Vinku Tadejeviću, a Ljubomir Petrović o dodjeli Nagrade Grada Rijeke za 1990. Dušanu Prašelju. Oslanjajući se na tradiciju iz prvoga broja, slijedi niz izvješća s manifestacija i analiza djelatnosti. Ljubo Petrović piše o izdavačkoj djelatnosti Društva, Ivan Pavačić o Mantinjadi, a Dorotea Mislej izvješćuje o Proljeću u Ronjgima, stručno-metodičkome centru "Ivan Matetić Ronjgov" te susretima učenika glazbenih škola iz regije. *Galerija "Pod brajdun"* tema je Vlade Potočnjaka, a o čakavskoj katedri koja djeluje pri Društvu piše David Kabalin. Naposljetku se nalaze i dvije iscrpne analize djelatnosti Društva: *Analiza ostvarenja programa rada KPD-a "Ivan Matetić*

Ronjgov" i mogućnosti razvoja 1991–1995. godine i Aktivnost Kulturno-prosvjetnog društva "Ivan Matetić Ronjgov" u godinama od 1991. do 1992.

*

S trećim brojem, tiskanim 1994., dolazi vjerojatno i najpohvalniji dokumentarni pothvat Zbornika: taj je broj pripremljen kao pretisak monumentalna uratka *Kastavština: Građa o životu i običajima u kastavskom govoru* Ive Jardasa. O važnosti te knjige već u *Riječi urednika* ističe glavni urednik Vinko Tadejević da se u neprirodnu procesu deagrarizacije i urbanizacije homogena ruralna sredina udaljava od svojih korijena te zaključuje: "Upravo u tim novostvorenim okolnostima temeljita studija studija etnološko-etnografskih elemenata – kakvu predstavlja *Kastavština*, studija o načinu života, poljoprivrednim radovima, običajima, praznovjerju, pojedinostima iz obrtničkih zanimanja, uz bilježenje odgovarajuće terminologije i specifične kastavske čakavštine – štivo je zanimljivo širem čitateljskom krugu od uskoga stručnog. Taj je tekst nezaobilazan ne samo za one koji pristupaju etnološko-etnografskim istraživanjima, već i za najširi krug ljudi koje zanimaju, osim navedenog, povijesne, političke, kulturološke, eklezijastičke, a prije svega jezične prilike *Kastavštine*."¹³

To odmicanje od karaktera prvoga i drugoga broja nije zasigurno moglo biti bolje od pripremanja pretiska te knjige, koja je "bogat i potpun izvor o življenju Kastavaca od njihova rođenja, preko škole, ženidbe, braka, roditeljstva, zrela života i starosti, sve do trenutka smrti. Autor slaže sliku po sliku, kadar po kadar, odslikava životnu svakodnevicu *Kastavštine* (...)"¹⁴.

Sam je pretisak obogaćen dvjema uvodnim studijama. Prva je ona Darinka Munića, naslovljena *Kastavštini s ljubavlju*, u kojoj autor vrlo koncizno, ali i strogo znanstveno nudi prikaz povijesnih okolnosti u kojima se tijekom stoljeća nalazila *Kastavština*, opis života i djela Ive Jardasa te osvrt na njegovu *Kastavštinu*. U drugoj studiji, *Dijalektološki zapis o Jardasovoj Kastavštini*, Milan Moguš pokušava odgovoriti na pitanje sličnosti između čakavskoga teksta Jardasove knjige i današnjega govora na kastavskome području, pri čemu zaključuje o velikoj podudarnosti tih jezika.

U svakome slučaju, knjiga Ive Jardasa predstavlja pravu istraživačku riznicu za etnografe, etnologe, povjesničare i filologe, ali je i interesantno štivo za svakoga tko želi kročiti na staze svoje povijesti, napose ako mu je drago to činiti na bliskoj mu čakavštini. *Kastavština* Ive Jardasa, izdana još davne 1957. od Jugoslavenske akademije znanosti i

¹³ Tadejević, V., *Riječ urednika*, Ivan Matetić Ronjgov, br. 3, 1994., str. V.

¹⁴ Munić, D., *Kastavštini s ljubavlju*, isto, str. XIII.

umjetnosti u Zagrebu kao knjiga 39 *Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena*, potpuno je zaslužila to novo izdanje!

*

Urednički je odbor Zbornika i s četvrtim brojem krenuo u novi dokumentarni pothvat, čime je ugodno iznenadio ne samo zaljubljenike u život i djelo Ivana Matetića već i uži znanstveni krug prikupivši, odabravši i izdavši impresivan dio korespondencije Ronjgova. Time se Zbornik zaobilaznim putem vratio svojim početcima: toliko željena izvorna građa o Ivanu Matetiću sada je ugledala svjetlo dana u tiskanome obliku, čime se na jedan pripremi, ali zato mnogo originalniji način pristupilo otvaranju novih polja istraživanja života i djela najpoznatijega Ronjgovca. Taj je pothvat vodio glavni urednik David Kabalin, koji je i autor literarne *Riječi glavnog urednika*, a uvodne su osvrte napisali također Dušan Prašelj i Slavko Zlatić. Kolika je vrijednost te građe, najbolje će pokazati daljnja istraživanja, međutim ona je neupitna za svakoga povjesničara koji pristupa bilo samom Matetiću, bilo nekoj od ličnosti s kojom je vršio korespondenciju.

Prigodni je naslov četvrtoga Zbornika *Dragi moj ženso*, a podnaslov *Pisma Ivana Matetića Ronjgova*. "Dragi ženso" znači "drugi imenjače", kako je od milja nazivao Matetić u svojim pismima drugoga istaknutoga intelektualca i zaljubljenika u svoj kraj Ivana Jardasa – Matijaševa, s kojim se izvrsno razumio i koji mu je nekako bio najbliži u borbi za domaću čakavsku besedu, stare običaje i starinski kanat. To je bila nit koja ih je nerazdruživo vezivala čitav život i ne čudi zato naslov toga Zbornika.

Taj je broj podijeljen na tri dijela. Prvi dio, naslovljen jednostavno *Pisma*, sadrži izabrana Rongovljeva pisma njegovim najbližim suradnicima, a to su Ivan Jarda – Matijašev, Slavko Zlatić, Božo Antonić, August Šuligoj, Nikola Hercigonja, Miro Klobas, Dušan Prašelj, Vera Ružić-Willsits, Dinko Fio, Kazimir Munić, Leo Ivančić, Andrija Bonifačić, Josip Kaplan, Vinko Tadejević, Ljubodrag Brgić, Mijo Mirković (Mate Balota), Viktor Car Emin, Ivka Matetić-Damjanović i Vjera Matetić.

Razne ličnosti naslov je drugoga dijela sabranih pisama, a u te primatelje ulaze Josip Trubić, Josip Demarin, Milivoj Barković, Franjo Mohorovičić, Marko Zlatić, Nini Ferenčić, Ante Žmak, Fran Barbalić i Franko Sokolić.

U posljednjem se dijelu, *Zabilješke, rasprave i članci*, prema riječima Uredništva "donose neke od Matetićevih značajnijih rasprava, bilježaka i intervju, u kojima je Matetićeva opsesija i ljubav prema istarsko-primorskom glazbenom i čakavskom idiomu još

snažnije iskazana. Iako ćemo prepoznati mnoge misli već ranije iznesene u pismima, smatramo da je i ove dragocjene rukom pisane zapise potrebno predstaviti čitateljima."¹⁵

Taj je pravi priređivački izazov i pothvat najvišega dometa obogaćen uvodnim crticama o svim ličnostima koje se spominju kao korespondenti Matetićevi, a uza sve to sastavljen je na kraju i *Tumač manje poznatih riječi*. Te je uvodne natuknice o pojedincima najvjerojatnije sastavilo Uredništvo, koje je potpisano samo kod one prve – Ivana Matetića – a čijim ćemo izabranim riječima završiti prikaz toga broja:

"Što je u stvari učinio Matetić?

a) Njegovom su zaslugom sačuvani mnogi napjevi i pjesme što ih nažalost ne čujemo više u mnogim krajevima Istre i Hrvatskog primorja. No on čini i više: trajno se zalaže da se održi na životu naš kanat, pjesma 'na tanko i debelo', sopele i mih i da ponovo procvatu i tamo gdje su polako počeli nestajati. Riječju i djelom, posjetima, obilascima istarskih, primorskih i bodulskih sela, štampanjem *Istarsko-primorske pjevanke* za školsku djecu (1939. god.) – Matetić nastoji da starinska narodna glazba ne zamre i da ljudi uvide kako Istra i Hrvatsko primorje s tom glazbom predstavljaju najinteresantnije muzičko područje u čitavoj Europi.

b) Matetić je postavio (u članku objavljenom 1925. god. u zagrebačkom časopisu 'Sv. Cecilija') teoretske osnove bilježenja i korištenja te narodne glazbe. Tek to je omogućilo da on, a iza njega i mnogi drugi – iz Istre i izvan nje – na toj podlozi pristupe stvaranju djela čiji će zvukovi stilizirano – tj. približno – dočarati duh i sadržaj naše pjesme.

c) Velikim brojem većih i manjih djela što ih je komponirao prvenstveno za zbor, a manjim dijelom za glas (ili dva glasa) i klavir, Matetić ulazi u red najistaknutijih naših kompozitora. On je bez sumnje ostvario najvrednija i najbrojnija djela za zbor, koja su u nas nastala početkom XX. stoljeća. Presentacija naše vokalne muzike ne može se zamisliti bez Matetićevih djela."¹⁶

*

"Peti se svezak zbornika", kako kaže u *Riječi glavnog urednika* Vinko Tadejević, "sadržajno vraća ishodištima te nastavlja kontinuitet prvog i drugog broja. Naime on prati jednu od najznačajnijih djelatnosti ustanove – znanstvenu. Donosi radove s triju znanstvenih skupova:

– Dr. Matko Laginja, hrvatski narodni preporoditelj i ban (1852 – 1930) (u povodu 140. obljetnice rođenja), 5 - 7 studenog 1992;

– Pogovor o Vjekoslavu Spinčiću (u povodu 60. obljetnice smrti) 19. prosinca 1993. i

¹⁵ *Ivan Matetić Ronjgov*, br. 4, 1995., str. 493.

¹⁶ Uredništvo, *Ivan Matetić Ronjgov (1880.–1960.)*, isto, str. 17.

– Pogovor o životu i djelu Matka Mandića 25. veljače 1995.

Time se zaokružuje rad na proučavanju života i djela hrvatskih narodnih preporoditelja koji čine *ISTARSKI HRVATSKI TROLIST: LAGINJE, SPINČIĆA, MANDIĆA*.¹⁷

Međutim ne smije se ostati na skromnosti uvodnih riječi: peti je Zbornik, izdan za 1996./1997., u punome smislu sazrio u jedan zbornik izvornih znanstvenih i stručnih radova, u kojemu autori tematiziraju ono po čemu su zasigurno prvaci u domaćoj historiografiji. Time je taj broj zapravo na jednome mjestu prikupljena posljednja riječ znanosti o povijesti o istarskome trolistu. Prigodni je naslov i podnaslov toga broja *Hrvatski istarski preporoditelji: Matko Laginja, Vjekoslav Spinčić, Matko Mandić*.

O Matku Laginji pišu Petar Strčić, Lujo Margetić, Darinko Munić, Nikola Crnković, Mirjana Strčić, Iva Lukežić, Hrvoje Matković, Antun Giron, Bosiljka Janjatović, Željko Klaić, Vesna Munić, Vanda Ekl, Josip Čiković, Tone Crnabori i Snježana Hozjan.

Vjekoslav Spinčić tema je radova Petra Strčića, Mile Bogovića, Mirjane Strčić, Bosiljke Janjatović i Ljubomira Petrovića, dok o Matku Mandiću i obitelji Mandić svoj prilog daju Petar Strčić, Mirjana Strčić i Lovorka Ruck.

Zaključno Lujo Margetić nudi osvrt na novije radove koji se odnose na Kastavski, Veprinački i Mošćenički zakon, dok Josip Čiković daje prilog o Ivanu Matetiću.

Bilo bi nepravедno izdvojiti koji od tih radova jer su, načelno, svi oni vrhunski u odnosu na domenu kojom se bave. Možda zato više pogled treba svrnuti prema kvantiteti obrade pojedinih autora koja nije narušila kvalitetu njihovih radova. Tu se prije svega mora izdvojiti Petar Strčić kao najplodniji autor u tome Zborniku s četiri svoja priloga: po jedan za svakoga pripadnika istarskoga trolista i jedan o obitelji Mandić općenito. Za njim mnogo ne zaostaje ni Mirjana Strčić, koja je pokušala barem djelomično književnopovijesno valorizirati svu trojicu istaknutih preporoditelja.

Činjenica je da je Zbornik izrastao u respektabilnu znanstvenu publikaciju, koja ne smije i ne može se mimoći prilikom pristupa bilo kojoj od lokalnih i regionalnih tema koje se u njemu tematiziraju.

*

Svoj je znanstveni pravac i visoku reputaciju Zbornik potvrdio i svojim, zasad posljednjim, šestim brojem, izdanim 2002. godine. Nakon uvodne riječi Vinka Tadejevića, u kojoj autor nudi kratak pogled na sve dosad izdane sveske, Dušan Prašelj u *Predgovoru* daje nekoliko riječi o naravi toga sveska te, između ostaloga, ističe: "Od samog osnutka

¹⁷ Tadejević, V., *Riječ glavnog urednika*, Ivan Matetić Ronjgov, br. 5, 1996./1997., str. 8.

Kulturno-prosvjetnog društva *Ivan Matetić Ronjgov* bilo je jasno da se u jednom segmentu djelatnosti moramo posvetiti izučavanju, valoriziranju i promicanju ličnosti čije je djelovanje ostavilo značajan trag u razvoju kulture i znanosti, a posebno glazbene umjetnosti ovog područja. Nastali su tako *Pogovori* – znanstveni skupovi koji se održavaju jedanput do dvaput u godini vezano uz datume i obljetnice velikana naše prošlosti. Nazvali smo ih *Pogovorima* kako bismo izbjegli onu najstrožu komponentu stručnosti znanstvenog skupa – i time otvorili vrata 'lakšim' sadržajima."¹⁸ Nekoliko je riječi o tome broju dao i Darinko Munić, kratko prikazujući njegov sadržaj. Budući da je najviše prostora posvećeno objavljivanju priloga o istaknutim skladateljima, prigodni je naslov broja *Odjeci glazbene prošlosti*.

Uza svu znanstvenu tendenciju na *Pogovorima* su bili najviše zastupljeni upravo "lakši" sadržaji, pa je u znanstvenome smislu mnogo siromašniji od prethodnoga, koji je izašao čak pet godina ranije te je čitatelj mogao očekivati impresivniju količinu znanstvene građe s obzirom na prilično dugo razdoblje koje je bilo potrebno za njegovo izdavanje.

Na samome su početku objavljeni prilozi s Okrugloga stola u spomen skladatelju Josipu Kaplanu, održana u sklopu IX. Matetićevih dana (25. svibnja 1996.). Skup je otvorio Vinko Tadejević, a o Josipu Kaplanu pišu Dušan Prašelj, Dorotea Štifanić-Mislej, Lovorka Ruck i Diana Grgurić.

Zatim slijede prilozi o Ivi Jardasu, koji su referirani na skupu povodom 110. godišnjice rođenja i 20. godišnjice smrti toga istaknutoga narodnoga učitelja, etnologa i etnografa. U nastavku su objavljeni govor Vinka Tadejevića prilikom otkrivanja spomen-poprsja Ive Jardasa, pismo Davida Kabalina, pjesma Berta Lučića, riječ Josipa Lučića Botrina prilikom otkrivanja toga poprsja na čakavštini te nekoliko riječi Darinka Munića.

O Anti Dukiću, učitelju i književniku, opširnije pišu Petar Strčić i Mirjana Strčić, a Darinko Munić autor je rada o prezimenima Dukić i Ronjga te prvome spomenu Sv. Mateja (Viškova). Dušan Prašelj tematizira uglazbljivanje jedne Dukićeve čakavske poeme.

Josip Mandić tema je govora Lovorke Ruck i Nataše Leverić, a posebice treba istaknuti posljednju kao autoricu dojmljive znanstvene studije o spomenutom skladatelju.

U sklopu XI. Matetićevih dana održan je Pogovor o obljetničarima (4. lipnja 2000.), na kojemu se govorilo o četirima našim istaknutim skladateljima. Svojom se stručnošću ističu prva dva priloga u tome bloku, koje potpisuju Mirjana Veljović i Nataša Leverić. Dok prva nudi glazbenoteorijsku analizu segmenta Brajšina, Rongovljeva i Zlatićeva opusa, tema je druge autorice publicistika Slavka Zlatića. Diana Grgurić također govori o Slavku Zlatiću, a

¹⁸ Prašelj, D., *Predgovor*, Ivan Matetić Ronjgov, br. 6, 2002., str. 7.

Josip Kaplan tema je priloga Lovorke Ruck, Ljerke Žic i Mirne Marić. Arnea Kamenarović bavi se dijelom opusa Matka Brajše-Rašana, dok o opusu Ronjgova govore Borka Jovančević i Lovorka Ruck.

Na Pogovoru o dirigentu i skladatelju Borisu Papandopulu svojim su radovima sudjelovali Lovorka Ruck, Diana Grgurić, Rozina Palić-Jelavić i Marija Riman, među kojima se studioznošću i dubinom obrade posebno ističe Rozina Palić-Jelavić.

Dva priloga pregledne naravi o skladatelju Ivanu Zajcu donosi Lovorka Ruck.

Doris Brusić pripremila je još neobjavljeni materijal o Ivanu Matetiću Ronjgovu, čime je uvelike nadopunila i nastavila tradiciju četvrtoga Zbornika u dokumentarnome smislu.

Nešto više od 100 stranica toga sveska posvećeno je nezaobilaznoj temi, odnosno funkciji Zbornika, a to su izvješća o radu Kulturno-prosvjetnog Društva, odnosno od lipnja 1994. Ustanove "Ivan Matetić Ronjgov". Tako u rubrici *Iz rada Ustanove* slijede redom izvješća o radu Ustanove za 1994., 1995. i 1996. te izvješća o radu, odnosno ostvarenju programa za 1997., 1998., 1999., 2000. i 2001. godinu.

* * *

Cilj ovoga osvrtu nije bio isključivo "klasično" prikazivanje, već pokušaj da se u nešto širem zamahu donese i svojevrsna ocjena kako o pojedinim priložima unutar Zbornika tako i o njemu u cjelini. Iako je velik vremenski jaz između prvoga i drugoga sveska, očitim profiliranjem znanstvenika, koji su najčešće amaterski radili na prvome svesku, stručnost se Zbornika dinamično povećavala te se Uredništvo u impresivnu ritmu izlaženja odlučilo na niz dojmljivih redakcijskih pothvata, od kojih je vrhunac objavljivanje korespondencije Ivana Matetića Ronjgova.

Treba istaknuti kako su prilozima u kasnijim brojevima svoju domenu bavljenja premjestili s Ronjgova na druge istaknute ličnosti, što je i razumljivo s obzirom na raspon obrade u prvim brojevima. Ipak, peti je svezak polučio, u znanstvenome pogledu, ono najbolje, pruživši gotovo u potpunosti same stručne i znanstvene članke. To ne znači da treba umanjiti vrijednost posljednjega sveska, koji pruža početne korake za istraživanje velika broja istaknutih skladatelja koji su, svaki na svoj način, bili povezani s ličnošću Ivana Matetića Ronjgova.

Način pristupa i obrade pojedinih tema te raznovrsnot autora – čiji se dijapazon proteže od glazbenih teoretičara i skladatelja preko povijesnih znanstvenika i drugih stručnjaka do književnika, pjesnika i zaljubljenika u svoj zavičaj – čini ovaj Zbornik ne samo izuzetnim vrelom svakomu istraživaču i stručnjaku, već ujedno pruža svojom – na stranicama Zbornika često prisutnom – melodioznom čakavštinom izvjesnu svježinu i poniranje u same korijene

ljudi na jednome prostoru. Time je on ujedno i zasluženi spomenik jednoga vremena, spomenica mnogim istaknutim ljudima i podsjetnik na "domaće čakavske besedi i užanci".

Za kraj nam preostaje samo žaljenje što još nije izašao novi svezak ovoga osebujnoga Zbornika, koji ćemo, nesumnjivo, sa zadovoljstvom dočekati.